

Lorenzo de Monacis: A vérszopó Ezerino borzalmas története

Lorenzo de Monacis: The horror story of the bloodsucker Ezerino

Magyar László András mb. igazgató

SOMLK

magyarlaszlo27@gmail.com

Initially submitted Febr 21, 2021; accepted for publication March.20, 2021

Abstract

Even in the early twentieth century, northern Italian children were intimidated by the Bloodsucker Ezerino. We find Ezerino or Ezzelino Da Romano (1194-1259) also in the seventh circle of Dante's Hell, but the horror tale of the cruel tyrant has been mentioned in several romantic literary works as well. The reign of the Ghibellin Ezerino could only be terminated by the alliance of the Pope, the Lombard League and the Venetian Republic through a crusade against the tyrant, but its terror and the hatred of his opponents left their mark on later narratives as well. Later analysts pointed out that most of the horrors detailed here may only have been exaggerations or fictions with which the victors tried to defeat the former deadly enemy – as we have already seen by a few examples. But also the history of the 20th century demonstrates clearly that there is no unimaginable horror committed by man over time.

Our presented text is the 13th chapter of an early 15th century Venetian chronicle. The first half of the story is a slightly confusing story of petty family quarrels, wealth-seeking tricks, minor skirmishes, but later there are unfolding terrible events before our very eyes that remember the tragedy of Richard the III. We can see how an average nobleman became an almost unearthly evil, paranoid tyrant by the end of his life. The narrative is slowly rising from the middle of the text to literary niveau and deepens into an impressive tyrannical biography framed by the completely meaningless guelf-ghibellin wars. Its pages are populated by historical and supra-historical figures: ruthless mercenaries, cruel hangmen keeping account on their victims, family members whistleblowing each other, self-whipping flagellants, diligent denounciators and humiliated truncated children liberated from their prison as living skeletons.

*Translated and noted by László András Magyar,
Simmelweis Museum, Library and Archives of the Hungarian National Museum*

Kulcsszavak: gyerekek, ijesztgetés, Ezerino, Pápa, rémmesék

Keywords: kids, scare Ezerino, Pope, horror tales

Előszó

Az északolasz gyermekeket még a huszadik század elején is a Vérszopó Ezzelinoval ijesztgették. Ezerino vagy Ezzelino Da Romanoval (1194-1259) Dante Poklának hetedik bugyrában is találkozunk, ám a kegyetlen zsarnok rémmeséjét több romantikus irodalmi mű is feldolgozta. A császárpárti (ghibellin) Ezerino rémuralmának végül a Pápa, a Lombard Liga és a Velencei Köztársaság összefogása és a tirannus

<http://www.kaleidoscopehistory.hu>

dr. Magyar László András

ellen hirdetett keresztes háború tudott csak véget vetni, ellenfelei rettegése és gyűlölete azonban még a száz évvel későbbi velencei krónikás, Lorenzo De Monacis (1351-1429) elbeszélésén is nyomot hagyott. A későbbi elemzők fel is hívják figyelmünket arra, hogy az itt részletezett borzalmak zöme valószínűleg túlzás vagy kitaláció lehetett, amellyel az egykori halálos ellenséget próbálták a győztesek lejáratni – ilyesmire ugye mi is láttunk már néhány példát. Csakhogy éppen a 20. század története tanít arra is, hogy nincs olyan szörnyűség, amely elképzelhetetlen lenne, és nincs olyan rémség, amit ember ember ellen végbe ne vitt volna az idők során.

Szövegünk egy velencei krónika 13. fejezete csupán. A történet első fele kisstilű családi viszályok, vagyonszerző trükkök, apróbb csetepaték kissé zavaros krónikája, ám utóbb szemünk előtt III. richárdi mélységű és szörnyűségű események bontakoznak ki. Megláthatjuk, miként lesz egy átlagos senkiháziból élete végére szinte földöntúli gonoszságú, paranoiás tirannus. Az elbeszélés, nagyjából a közepétől lassanként megemelkedik, s egyben olyan lenyűgöző zsarnokéletrajzzá mélyül, amelynek keretét a teljesen értelmetlen guelf-ghibellin háborúk adják, és amelynek lapjait, amúgy mellékszereplőként, történelmi és történelemfeletti figurák: kíméletlen zsoldosok, áldozataikról könyvelést vezető hóhérok, egymást feljelentő családtagok, önostorozó flagellánsok, szorgalmas besúgók, csillagjós családanyák, és börtöneikből vakon, csonkán, eleven csontvázként szabaduló, meggyalázott gyermekek népesítik be.

Forrás:

Laurentii de Monacis Veneti Cretae cancellarii chronicon de rebus Venetis ab U.C. ad annum MCCCLIV. (Ad Ludovici Antonii Muratorii rerum Italicarum scriptorum tomum VIII. Appendix) Venetiis, Ex Typographia Remondiniana, 1758. XIII: 232-250.

13. Fejezet.

Mivel az említett Jacopo dózse idején III. Ezerino Da Romano szembeszállt a velenceiekkel, – noha végül Rainer Zeno¹ idején, velencei segítséggel fogságba ejtve, hitvány életét bevégezte – most az ő velencésekkel viselt dolgainak bemutatásába kezdek, és vele is folytatom a beszámolóm.

Ezerino ugyanis katonai tehetségének és ravasz cselszövéseinek köszönhetően mérhetetlen hatalomra tett szert, kegyetlenkedésének iszonyatos hírével a teljes keresztény világot felháborította, Verona ügyével pedig arra készítette a hatalmas Frigyes, hogy egész Itáliát leigázza. Ebből pedig később rettenetes viszály támadt Frigyes és a Római Egyház között, amelynek következtében szerte Itáliában emberek ezreinek kellett elpusztulniuk.

Azért is érdemes azonban, amúgy dióhéjban megírunk Ezerino bűnnel teli életét, hogy megvilágítsuk, milyen aljas ravaszkodásra képesek a zsarnokok, akik, míg a zsarnokságra törnek, a nagylelkűség leple alatt a nyomorult, túlságosan hiszékeny és könnyelmű emberek elől gyakran el tudják titkolni hitvány voltukat, miután azonban megkaparintották azt, amiért küzdöttek, lelkük mélyén rejtőző gonoszságuk óhatatlanul a napvilágra tör, ahogy az a mi Ezerinonk esetében is történt.

Azt írják ugyanis, hogy ez az Ezerino amíg csak polgár és katona volt – igaz, Bassano és néhány pedemontei vár ura is volt egyben – ellenségeivel kérlelhetetlenül, barátaival azonban kedvesen és közvetlenül bánt. Ígéreteit híven betartó, elhatározásai mellett szilárdan kiálló, érett beszédű, előrelátó, és minden tetteiben kiváló embernek tűnt. Ám miután Treviso felett az uralmat megszerezte, egy csapásra más ember lett belőle.

Először is nézzük származását. Egy bizonyos Alberigo fia Ezerino nevű közkatona,² még Otto császárral Itáliába érkezve, Padova vagy Vicenza határában egy falut kapott jutalmul szolgálataiért. Ez a katona itt nemzette Ezerino Balbust, a Hebegőt, akit Első Ezerinonak neveztek. Ez nemzette az Eretnek Szerzetes Ezerinot, aki viszont Második Ezerinonak hívtak, ő pedig a Harmadik Ezerinot nemzette, aki a császártól hűbérbirtokul Romano falvát kapta, amely egyébiránt akkoriban nem volt több egy birkalegelőnél. Ez az Ezerino aztán Da Romano-nak kezdte szólíttatni magát, mert a De Honaria nevet valamiért röstellte³ – noha itt, Honariában (olaszul Onarában) született az Úr 1194. esztendejében, hat nappal április vége előtt,⁴ déltájt. A Szerzetes Ezerino nemzett egy másik fiút is, Alberigot, aki

¹ Rainer Zeno 1253-1268 között Velence dózséja.

² Az ekkori észak-itáliai nemesség még egyértelműen gót, azaz germán neveket viselt: Ezerin, Albrich, Rainer, Gerhard, Adelheid stb. Gondoljunk a mi Szent Gellértünkre, aki szintén velencei olasz nemesi családból származott, de germán nevet viselt.

³ Az onosz görögül szamarat jelent, tehát Onara, a hely neve Szamárfalva-ként értelmezhető.

⁴ Azaz április 26-án.

kegyetlenségben bátyja méltó párja volt, csak hatalomban nem: Mindkettőjük anyja Adaleita volt, a toszkánai, Veszettnek nevezett Morgana grófok húga. Első Tisolino De Campo San Pietro egyébként a Hebegő Ezerino lányát, az Eretnek Szerzetes Ezerino nővérét vette feleségül: a frigyből született Gerardo és Tiso Novello.

A két család közt azonban a Hebegő Ezerino hibájából halálos viszály támadt. Mikor ugyanis Első Tisolino titokban elfecsegte apósának, a Hebegő Ezerinonak, hogy fia, Gerardo házassági szerződést kötött egy Cecilia nevű árva, de falvakban, hűbértokokban és vazallusokban gazdag nemeslánnyal, az említett Ezerino, a leányzó jószágkormányzóját megvesztegetve addig mesterkedett, amíg az ő fia Második Ezerino nem nyerte el a lányka kezét. Ezt a Ceciliát azonban, mikor az birtokai meglátogatása végett éppen átkelt a Brenta folyón, a házasság lehetőségétől megfosztott Gerardo De Campo San Pietro megejtette. A lány hazatérve elpanaszolta férjének a rajta esett gyalázatot. Csakhogy a férj azonnal kidobta őt, és helyette a fent említett Adaleitát vette feleségül, azért pedig, hogy lemossa magáról a Cecilia okozta gyalázatot, elcsábította és szeretőjévé tette Mariát a Campo De San Pietro család egyik nőtagját, akinek ráadásul Campietróban volt birtoka. Ettől a Mariától utóbb egy lánya is született. A lányára hivatkozva később megpróbálta elfoglalni Campietrónak azt a részét, amely állítólag anyai jogon természetes leányát illette. Evégett pedig nekilátott sereget is toborozni.

Azo⁵ örgróf, a néhai Obizo fia azonban a De Campo San Pietro család oldalára állt, és közbenjárta érdekükben a padovai püspöknél, ezért egy időre nem került sor összecsapásokra. A De Campo San Pietro család tagjai azonban, akiknek a szívében be nem gyógyult sebet ejtett az egykori gyalázatot, sohasem hagytak fel a gyűlölködéssel és háborgással.

Ezekben az időkben Treviso tartományban a következő négy család virágzott: a De Este, a De Camino, a De Campo San Pietro és a De Honaria, amelyet utóbb Da Romanonak neveztek.

Miután vicenzaiak ellenséges szándékkal behatoltak Bassano és Marostica területére, a felek közt megállapodás született, hogy a vicenzaiak túsul kapják Szerzetes Ezerinótól a kisfiát, Harmadik Ezerinót. Kis idő múltán, mivel Azo örgróf és San Bonifacio gróf pártja jutott uralomra Veronában, Azo lett a város podestája.⁶ Az említett Ezerino azonban, mivel gyűlölte az örgróft, mert a campietroi birtokügyben ellenfeleinek kedvezett, minden barátját egybegyűjtötte Veronából, Vicenzából és Monticuloból – ezért nevezték utóbb monticulóiaknak is őket – és addig ügyeskedett, amíg örgróft minden hívével együtt el nem üldöztette Veronából.

⁵ Azzo d'Este örgróf avagy Azzelino (1170-1212)

⁶ Sok olasz városban a podesta (a latin potestas 'hatalom' szóból) a magisztrátus, vagyis a városi tanács választott feje volt.

Salinguerra, egy befolyásos ferrarai ember, aki addig egyáltalán nem vett részt a politikában, titokban azonban az örgróf vetélytársának tekintette magát, hamarosan összeszövetkezett a Szerzetes Ezerinóval, akinek később Sophia nevű leányát is feleségül vette. Az örgróf azonban sereget gyűjtött, és egy véres, a veronai Braida mellett vívott csatában legyőzte ellenségeit. A csata során fogságba esett Ezerinót azonban tisztességgel elbocsátotta, sőt egészen Bassanoig biztos kíséretet is adott mellé. Ez a nagylelkűség igencsak megnövelte az örgróf hírnevét és ázsióját, így aztán az örgróf és San Bonifacio gróf pártja újra uralomra kerülhetett Veronában. Mindebből azonban mégis kegyetlen háborúk kerekedtek, ezekről azonban most nem szólok, hogy végre a Harmadik Ezerino Da Romanora térhessek.

Miután Azo, Obizo fia, és az ő fia, Aldrebrandino is meghalt – utóbbi egyetlen, Beatrix nevű lányt hagyott hátra, akit később a magyar király vett feleségül⁷ – utódjuk Azo Novello, az említett Aldrebrandino öccse lett⁸. Ő azonban jobbra Ferrarában élt. Miután az Eretnek Szerzetes, vagyis a Második Ezerino kolostorba vonult, fiai, a Harmadik Ezerino Da Romano, és Alberigo, az öccse uralkodtak a család várbirtokain. Mikor pedig újra fellángolt a viszály az örgróf és Salinguerra barátai közt, az akkori örgróft híveivel együtt elkergették Ferrarából.⁹ Az örgróf persze sereget toborzott, majd Ferrarával szemben, a Pó partján felütötte táborát. Béketárgyalások céljából ugyan bement a városba, ekkor azonban lázadás robbant ki, és újra kikergették onnét. Az örgróf persze magán kívül volt dühében. Néhány napon belül ostrommal bevette a ferrarai területen fekvő Fracta (olaszul La Fratta) erődjét, ahol igencsak kegyetlenül elbánt a városka férfi, sőt női lakosaival is.

Salinguerra a felháborodástól döbbenetesen segítséget kért Harmadik Ezerinótól, mint rokonától. Elpanaszolta az örgróf jogtalan és kegyetlen tetteit, jogosnak nevezte az okot, ami miatt elzavarták őt egykor a városból, hiszen az örgróf csak magának és barátainak érdekében ügyködött és a társadalmi szabadság és az ősök szokásai ellenére cselekedett, Ferrara intézményes tisztségeit és hivatalait felhasználva pedig zsarnokságot próbált kiépíteni.

Ezerino azt válaszolta neki, hogy elsősorban két dologra kell az embernek törekednie: arra, hogy a barátaihoz hű maradjon, illetve arra, hogy becsületben éljen. Ez okokból igyekszik hát felkarolni Salinguerra ügyét, amelyet a magáénak is tekint. Azt is megírta, hogy mióta hallott a frattai esetről egy perc nyugta sem volt, és nem is lesz addig, amíg bosszút nem áll az ott okozott kárért és kiontott vérért.

⁷ Ő nem Mátyás Beatricéja, hanem II. András királyunk felesége volt, vagyis ő egy másik Beatrice d'Este (1210-1239). Ennek a Beatricének az unokája volt III. András.

⁸ Azzo d'Este örgróf, avagy Novello (1205-1264)

⁹ Ez áll itt, nem Verona

Bár Veronát akkoriban egyetlen testület irányította, a polgárok, a katonák, a közemberek és a kereskedők mégis két pártra szakadtak. Az egyik párt San Bonifacio gróf híve volt, s egyben az örgrófé is, a másik pedig a ferrarai Salinguerráé. Utóbbit támogatta Harmadik Ezerino is: ezt a pártot nevezték a monticulóiak pártjának. Miután azonban Fratta bevétele után a széthúzás tovább súlyosbodott, azok a monticulóiak, akiknek a másik párt letörése volt a céljuk, követséget küldtek a Bassanóban tartózkodó Ezerinonak, hogy gyorsan és titokban jöjjön Veronába.

Ezerino persze, aki imádta a veszélyt, és egyébként is fűtötte a bosszúvágy Frattáért, a legrövidebb úton szeretett volna Veronába érni, vagyis a valchamoni úton ment oda, amely egy kopár, felderítetlen, havas, és szinte járhatatlan hegyvidéken át vezetett. Negyven, lapáttal felszerelt emberét előre küldte, hogy törjenek utat a hegyek közt. Összetapadt, összefagyott hóban, majd erős sereggel a nyomukba eredt, és váratlanul ott termett Veronában. Rizardust, San Bonifacio grófját egy-kettőre követőivel együtt kikergette Veronából, így aztán Salinguerra és a monticuóiak, (no, meg Ezerino) pártja foglalta el a várost. Ezerinot nyomban podestának választották, aki podestai működését arra használta föl, hogy ravasz trükkökkel és ügyes tettetéssel lassanként a maga pártjára állítsa a veronaiakat, sőt másokkal is a legszorosabb baráti viszonyba kerüljön. Ez vezetett aztán oda, hogy később megszerezte az említett város fölött az egyeduralmat.

Ezerino a veronaiak élén megkaparintotta Vicenzát is, és ott öccsét, Alberigot nevezte ki podestának. Mivel tehát Ferrara Salinguerráé volt, Verona Ezerinoé, Vicenza pedig Alberigoé, az örgróf és San Bonifacio pártja összeomlott. A padovaiak megrettenve az eseményektől podestájukká és védelmezőjükké a velencei Stephano Baduariot választották, aki közismerten erényes, ékesen szóló és törvénytisztelő ember volt.

Mivel ekképpen Ezerinonak lejárt a podestai megbízatása, csak azért, hogy az örgrófságban zavart kelthessen, a veronaiak jóindulatában bízva elfoglalta Fonte várát, amely a Campo San Pietro családé volt, és itt fogságba ejtette a család egyik kisgyerek-tagját Guilielmot is, akit egyébként hamar szabadon engedett.

Tiso és Guilielmo, Fonte várának urai, minthogy padovai polgárok voltak, az említett várral együtt a Padovai Köztársaság védelme alá helyezték magukat. E városállam városi tanácsának megbízásából, Stephano Baduario podesta azonnal megtámadta seregével Ezerino birtokának határvidékeit, majd Bassano mellett tábor is vert. Pietro Ziani, a velencések akkori hadvezére, dózsei megbízatása utolsó évében járva, avégett, hogy ez a kis tüzezske nehogy a teljes tartományt lángba boríthassa, ősei szokása szerint, az indulatok lecsillapítása céljából elküldte két követét, Matteo Bonot és Marco Quirinot.

Matteo az ellenséges táborban, a podesta és a padovai magisztrátus jelenlétében a következőket mondta: Ő bejárta már nyugat és kelet vidékeit egyaránt, ám sem tengeren túl, sem tengeren innét nem látott olyan vidéket, tartományt vagy várost, amely akár hitében, akár nagylelkűségében, akár hatalmában, gazdagságában, iparában, derekasságban, akár pedig kulturáltságban felvehetné volna a versenyt a Trevisoi Örgrófsággal. Ezért hát a felek szíveskedjenek becsülettel megőrizni, amit őseik olyan nagy fáradsággal

<http://www.kaleidoscopehistory.hu>

dr. Magyar László András

létrehoztak, Különösen vonatkozik ez a padovaiakra, akik az említett örgrófság többi lakosát bölcsességben, hírből, dicsőségben, hatalomban és szerencsében egyaránt felülmúlják. Gondolják meg, hogy egy apró szikra mily hatalmas lángokat lobbanthatna ki. Kitért azokra a bajokra és veszélyekre, amelyek a háborúból származhatnak, végül azzal fejezte be mondanivalóját, hogy mindezek miatt a velencei Dózse Úr, aki általában is az egész örgrófság, különösen pedig Padova városának sorsát mindig a szívében viseli, a feleknek önmagát kínálja békeközvetítőül. Miután pedig az ő érvelésüket és a Da Romanokét is egyformán meghallgatja, olyan határozatot hoz majd, amellyel biztosan véget vet ennek az egész perpatvarnak.

Miután a követ visszavonult, Tiso de Campo San Pietro a Da Romanok szemére hányta hálátlanságukat, akiket a padovaiak egykor segítettek a vicenzaiak ellenében, ám akik ekkora jótétemény ellenére egyszerűen elfoglalták Fonte várát, sőt a kis Guilielmot, az ő kisunokáját sem átallották fogságba ejteni. Jelenleg tehát lehetetlen békét emlegetni, legfőljebb akkor lehet majd, ha az említett várát Ezerino már visszaadta jogos tulajdonosának. A Dózse Urat mindazonáltal köszönet illeti bölcs hozzáállásáért. Ezt a választ aztán a podesta közvetítette az említett követnek.

Marco Quirino, a másik követ eközben Bassanóban, a testvérpár, Ezerino és Alberigo, Guezelone de Prata, Antedisio de Guidotis valamit más híveik színe előtt a következőket mondta: Minden erény közül, amely a nagyurak dicsőségére szolgál, és jóakaratakat bizonyítja az a legfontosabb, ha az illető uraság képes tartózkodni attól, hogy jogosulatlanul háborút indítson, ha pedig netán jogtalanul kezdeményezett már valamit, gyorsan belátja hibáját, és véget vet a dolognak. Ezért aztán a Dózse Úr, hallva, hogy a padovaiak azért hatoltak ellenséges szándékkal a területükre, mert Ezerino elfoglalta Fonte várát, azt tanácsolja Ezerinonak, hogy ugyanolyan belátóan hagyja el a várát, ahogy a kis Guilielmo De Campo San Pietrot is szabadon engedte. Ha pedig Ezerino továbbra is azt állítja, hogy jogot formálhat a várra, a Dózse Úr felajánlja, hogy miután mindkét fél érvelését meghallgatta, a lehető legigazságosabb döntést hozza majd.

Ezerino köszönetet mondott a Dózse Úrnak, az ő Urának, majd beszámolt arról, milyen ádázul gyűlölködnek vele szemben a De Campo San Pietro család tagjai. Egyebek mellett azt is megemlítette, hogy mikor a legfelsőbb Bíróság Velencében székelt, és Azo, estei örgróf, valamint Lombardia számos főura is összegyűlt ott, Második Ezerino, az ő apja is jelen volt tizenegy kísérő katonájával, mégpedig avégett, hogy az említett Bíróságot megtisztelje jelenlétével. Egy nap azután, mikor atyjának említett kísérői éppen a San Marco téren időztek, közülük az egyik, egy kiváló nemesember, csak úgy mókából, ahogy mondják, az apja ruháját vette föl, mert az apja akkor éppen otthon maradt. Ekkor egy Tiso De Campo San Pietro által felbérelt bérgyilkos nekiesett ennek a nemesembernek, és keresztüldöfte, csak azért, mert összetévesztette az apjával, pedig az apja az említett Tiso anyjának fivére volt. És azt is felemlgette, hogy Jacopo de Campo San Pietro, Tiso unokája pedig az ő apja néhány barátját és bizalmasát gyilkoltatta meg hitvány módon, ráadásul sok más embert is magára haragított és az ellenségévé tett. Végül azzal fejezte be, hogy Fonte várába úgy sereglettek az affélék, akik az ő, barátai és öccse földjeit fosztogatták, mint valami barlangba és bűntanyára, ám a panaszaival soha semmire se ment. Ezért kényszerült arra, hogy kihajtsa odvából a rókát, üregéből a mérgeskígyót és a juhakolból a farkast, most pedig igazán kíváncsi rá, mit tehetnek ez ellen a padovaiak.

A vége az lett, hogy a követek hazamentek anélkül, hogy egyezsége sikerült volna jutniok. Második, Eretnak Ezerino, Romano apja azonban, aki ekkor már egy várban, tévhitekben tévelyegve ugyan, ám mégiscsak szerzetesi visszavonultságban élt, azt írta fiainak, hogy adják vissza a kérdéses várat, mivel hatalmukat egyelőre össze sem lehet hasonlítani a padovaiakéval. Hiszen a bölcs semmit sem veszít, ha köpenye egy-két rojtját levágja, ha ezen az áron megóvhatja a nyugalomát, és ha így megakadályozhatják, hogy az a pofátlan Tiso ürügyet találhasson arra, hogy a padovaiak a családi birtokra tehessék a kezüket. Fiai pedig csak bízzanak abban, hogy hamarosan bosszút állhatnak ellenségeiken, hiszen ez az időleges visszavonulás nem lehet akadálya annak, hogy ha eljön az ideje, Padovát, sőt az egész örgrófságot is a hatalmukba keríthessék, amint azt felesége, Adelheitha, fiai édesanyja, aki jól ismerte a csillagok járását és az ég házait, egykor megjósolta volt. Ezért hát csak fontolva haladjanak, és várják ki, amíg elegendő hatalmuk nem lesz. Ezerino tehát, apja tanácsát követve vissza is adta a padovaiaknak a kérdéses várat.

Ezerino azonban a nagyravágyás szellemétől feltűzelve – minthogy csak akkor lett volna elegendő hatalma vágyai beteljesítésére, ha a szomszédos városok is hadba szállnak – elment Trevisoba, és felvettette magát a város polgárai közé, majd polgári hűséget színlelve rábeszélte a helybélieket arra, hogy, mint jog szerint őket illető birtokokat szerezzék meg Feltrot és Cividadét. Jól tudta ugyanis, hogy ebbe a padovaiak soha nem mennének bele. Sereget gyűjtött hát, és mikor a padovaiak ellenálltak, megverte őket. Ezután végigpusztította padovaiak földjeit, ám végül Stephano Baduarionak, az ellene sereggel kivonuló padovai podestának sikerült valahogy visszaszorítania. A trevisoiak pedig végül, látva a padovaiak makacs ellenállását, a rengeteg szenvedés és költség ellenére is kénytelenek voltak átengedni a kérdéses földeket.

Ezerino azonban, továbbra sem nyugodott belé, hogy az örgrófságban végre egy kis nyugalom honol. Rávette veronai barátait, hogy azokat a veronai polgárokat, akiket Rainer Zeno veronai podesta idején Velencébe üldöztek volt, ám akik azóta hazatértek, újra száműzzék a városból, és üldözzék Velencébe, ami miatt persze azon nyomban újra kitört a pártviszály. Rizardot, San Bonifacio grófját és néhány párthívét a palotában lefogták és tömlöcbe vetették. Matteo Giustinianot, Verona addigi podestáját pedig száműzték, és helyébe az Ezelinot rokonaként számon tartó ferrarai Salinguerrát nevezték ki podestának.

A padovaiak persze hamarosan felszólították őket, hogy San Bonifacio grófot és társait engedjék szabadon. Mikor kudarcot vallottak követeket küldtek és felújították a Lombard Ligát: végül ennek közbenjárására és követelésére sikerült kiszabadítani a foglyokat. A padovaiak annak ürügyén, hogy a trevisoiak és a Da Romano-klán tagjai a De Camino család ellen harcolnak, ádázul lerohanták Pedemonte és Treviso vidékeit, ám mikor a velencések közbeavatkoztak, a padovaiak és a trevisoiak békét kötöttek. A padovaiak ekkor feldúlták Ezerinus goggioi várát, majd seregükkel és az Azo örgróf s a mantovaiak által támogatott Carriocioval rátámadtak a Veronai Köztársaságra, lerombolták a lignanoi hidat, Ezerinot és Salinguerrát pedig, akik a veronaiaknak segíteni jöttek, elkergették.

Miközben a padovaiak és szövetségeseik az Atice fölött található Rivalentát ostromolták, Ezerino már Frigyes császárt is itáliai beavatkozásra ösztönözte. Titokban személyesen felkereste a Birodalmi Császári

Kamarát, ahol a császár éppen tartózkodott, és rávette az uralkodót, hogy jöjjön Trientbe, aztán Veronába, majd árulás által megszerezte Vicenzát, és elűzte onnét az örgrófot, aki ott a podesta tisztét töltötte be. A császár pártjára szegődött Cremona, Bergamo, Parma, Reggio, Modena és néhány más város is. Az ellenpárthoz pedig a következők: – őket nevezték Lombard, Romandiolai és Marchiai Ligának – Milano, Brescia, Mantova, Bologna, Faenza, Padova, Vicenza, Treviso, az estei örgróf és San Bonifacio gróf. Verona sokáig nem csatlakozott egyik szövetséghez sem, ám Ezerino, a már nagy hatalmú zsarnok akaratából végül a császárpárthoz szegődött, és rávette Salinguerrát, Ferrara podestáját is, hogy egyházához hűtlenül a császár pártjára álljon. Valójában ekkor és öellenük született meg a Lombard Liga.

Ekkor aztán Ezerino, megragadva az alkalmat, hozzálátott, hogy megszerezze a Padova fölötti hatalmat is: suttyomban megvesztegetett néhány helyi polgárt, másokat meg ígérekkel csábított el. Közben éjjel-nappal titkos tárgyalásokat folytatott a szász Geabundo (mások szerint Goboardo) gróffal, a császár itáliai helytartójával, a pedemonteiakkal és a Lombard Ligával, amivel a padovaiakban nagy félelmet és gyanakvást keltett. A padovaiak ekkor kiválasztottak tizenhatot legtekintélyesebb polgáraik közül, hogy tartsanak tanácsot és dolgozzanak ki valamilyen tervet, nehogy a köztársaságnak baja essék. Ezután a népgyűlés előtt átadták a Köztársaság zászlaját Azo örgrófnak, és őt nevezték ki a város védelmezőjének, pajzsának és támaszának, majd hazahívták azt a sereget, amelyet korábban a trevisoiak segítségére küldtek volt.

Csakhogymindközben fény derült arra, hogy az említett tizenhatos tanács tagjainak zöme valójában a császárnak akarja átadni a várost, mégpedig az örgróf távollétében, aki éppen Estébe vonult. A podesta ezért utasította az említett tizenhatos tanács tagjait, hogy azonnal menjenek Velencébe és ott jelentkezzenek a Dózse Úrnál. Ám ennek a parancsnak a hetedik X-ben járó, szenilis Schinella grófon kívül senki nem engedelmeskedett. A többiek megszöktek a városból, zömük egyenest Geabundus grófhhoz és Ezerinohoz menekült. A befolyásos polgárai tanácsa és védelme nélkül maradt város ekkor úgy ingadozott ide-oda, mint a viharos tengeren hánytorgó hajó. A hűséges polgárok közül sokan így sopánkodtak nyilvánosan:

”Ó, Velence, te boldog város, te bölcs és szerencsés Köztársaság! Dicső polgáraid egyhangúan és közös akarattal munkálkodnak városuk javán, mégpedig oly eredményesen, hogy a Velence név valóságos szentségként hangzik manapság, és akadnak, akik a velenceiek tiszteletére és nevére teszik le esküjüket!”¹⁰
Leváltották a korábbi podestát, egy bizonyos Rambertót, és Marino Baduariót nevezték ki podestának.

Geabundus gróf és Ezerino pedig eközben a tizenhat áruló zömének támogatásával a császár nevében elfoglalta Monselicét, azt állítva, hogy a városka császári kamarai birtok, majd a kétszáz lovast, akiket a padovaiak eredetileg a helyiség védelmére rendeltek ki, a saját zsoldjába fogadta. Monselicében Ezerino meggyőző szónoklatokat intézett helybéliekhez. A tizenhat áruló egyike is felszólalt a gyűlésen, kárhóztatta

¹⁰ A szerző velencei diplomata volt, vagyis a mondat igazsága erősen kétségbe vonható.

a padovaiak gőgjét, akik a derék emberek akarata ellenére azt a határozatot merészelték hozni, hogy Padovában ne lehessen senkit soha császárnak nevezni.

Ezerino azokhoz a padovaiakhoz fordulva, akik az örgrófba vetették a bizalmukat, és úgy gondolták, hogy csak ő őrizheti meg szabadságukat, nem jóindulatból, de nem is a császár érdekében, hanem csak azért, hogy eltérítve az örgróft a padovai szövetségtől, könnyebben rakhassa a zsarnoki rabság gyepeljét a város nyakába, az örgróft a császár pártjára állította, mégpedig azzal az ígérettel kecsegtetve, hogy sem ő maga, sem emberei, sem Este vára, sem pedig az örgróf birtoka nem tartozik majd semmilyen kötelező adóval vagy szolgálattal a császárnak.

Marino Baduario podesta ekkor, előre látva, hogy a város előbb-utóbb császári kézre kerül, minden holmijával és egész családjával azonnal hazahurcolkodott.

Közben Artusio De Delesmanini, Ezerino megbízásából, annak ürügyén, hogy kimentí azokat a polgárokat, akik Monselicében rekedtek, könnyedén meggyőzte a magukra hagyott, vezetőik által elárult, a rettegéstől összezavarodott és a belső széthúzás kórságától gyötört padovaiakat, és rábeszélte őket, hogy a császári küldötteknek átadják a várost, hozzátéve, hogy Ezerinótól aztán semmi félnivalójuk nincs, hiszen ő nyíltan vallja, hogy híve a szabadságnak és csak a padovaiak javát akarja. Geabundus gróf és Ezerinus tehát, mint a császár képviselői, kíséretükkel együtt, februárban békésen bevonulhattak a városba.

Ezerino bevonulásakor sisakját háta mögé dobva megcsókolta a város kapuját, amit sokan jóindulatának jeleként értelmeztek, mintha a főkapura adott csók minden polgárnak szóló békecsók, a sérelmek megbocsátásának, a gyűlölködés végének jele lenne.

Ezerino beszédet is tartott, és a császár dicsőítése után a polgárokat együttműködésre kérte, majd kijelentette, hogy az őt ért sérelmekért nem a padovaiakat hibáztatja, hanem a Campo San Pietro család tagjait, és őket tartja mindenért felelősnek.

A tarvisioiak, látván, hogy egyedül maradtak, szintén megadták magukat a császár képviselőinek. Gerabundus gróf, a császár itáliai helytartója visszatért a császári udvarba, miután helyettesének Ezerino Da Romanot nevezte ki, megparancsolva a podestának, hogy mindenben Ezerino utasításait kövesse. Egy, Verona, Padova és Vicenza által fizetett, megszabott zsoldon tartott német helyőrséget is hagyott neki hátra. Ezerinus is háromszáz szaracén aranyat fizetett nekik zsoldként, amelyet váranként és városkapunként osztott szét. Ezentúl még hosszú ideig békésen és tapintatosan viselkedett a polgárokkal, hogy azt, amit tervezett, titokban előkészíthesse.

Ezerino tehát, mivel elfogta a vágy, hogy a teljes örgrófságot a hatalmába kerítse, a dolgok és idők változása szerint alakítva taktikáját, és belátva, hogy amint addig, amíg az örgróf a császár ellensége volt, a Padova fölötti hatalom megragadására nem volt lehetősége, úgy most, amikor az örgróf a császár barátja, e hatalom megtartására nincs, úgy határozott, hogy összeugrasztja az örgróft és a császárt.

Először is azt kezdte sutyorogni a podesta fülébe, hogy a montagnoniak az örgróf felbujtására a császár ellen lázadoznak, és így elérte, hogy a podesta egyes padovai vezető családoktól túszokat szedjen. Ezután néhány Ezerino által kijelölt katonát, kalmárt és közembert a saját váraiba rendelt ki, majd kevéssel utóbb Pratába vitette őket, ahol szintén Ezerino barátai és hívei uralkodtak, még később pedig néhány polgárt Lombardia különféle vidékeire, másokat meg Apuliába küldött. E bizonytalan időkben számos vezető polgár önként is a városon kívülre költözött: az ő házaikat Ezerinus parancsára lerombolták, javaikat pedig széthordták. Aki a polgárok közül otthon maradt, megpróbálta az örgróf segítségével kiragadni városát a császár és Ezerinus kezéből. Az örgróf erős sereggel egészen Valle mezejéig nyomult, ám Ezerino kivonult ellene, és visszaszorította. Az örgróffal együtt menekült el ekkor Jacobus de Carraria, a tizenhatok egyike is, de sok más padovai is követte őt.

Ezerino pedig levelet írt a Cremonában székét tartó császárnak, amelyben azt állította, hogy az örgróf áll minden olyan zavargás hátterében, ami az örgrófságban a császár ellen folyik, és hogy e bajok okának kiiktatása végett a kígyó fejét kell lecsapni, és akkor majd a testét is könnyű lesz legyőzni.

A császár hamarosan meg is érkezett Padovába és megnyugtató szavakkal magához kérette az örgróft. Ezerino titokban kikémleltette, hogy a polgárok közül ki vonult ki az örgróf elé, ezeket később ellenségként kezelte. Ami az örgróft illeti, ő már-már elszánta magát, hogy Padovába menjen, ám út közben figyelmeztették, hogy jobban teszi, ha menekül. Ekkor a császár elküldte hozzá kancellárját, Pietro da Vineist is, aki azonban titokban szintén azt tanácsolta neki és San Bonifacio grófnak is, hogy eszükbe ne jusson Padovába menni (közvélekedés szerint emiatt kellett később Pietronak meghalnia).

Ekkor az örgróf a fiát, Rainaldust, annak még el nem hált feleségével, Alberigo da Romano lányával – állítólag éppen Ezerino öccsének, Alberigonak tanácsára – Apuliába menekítette. Emiatt aztán Alberigora a bátyja örökre megharagudott, Alberigo pedig elhagyva a császárpártot, átállt az Egyház oldalára.

A császár ezek után elvonult Padovából, ám meghagyta Theobaldo Francesconak – akit előbb a város podestájának és az örgrófság helytartójának nevezett ki – hogy Ezerino parancsainak mindenben szó nélkül engedelmességedjék. Ezután Lombardiába vonulva kifosztotta a bolognaiak néhány várát, majd Apuliába sietett.

Az örgróf látva, hogy minden Ezerino szándéka és terve szerint alakul, nem teljesítette többé a császár parancsait, hanem elkergetve a császári őrseget visszavette Este várát, Baont és Cerát, majd ostrom alá vette Calañét is. A császár ettől kezdve Itália minden városában az estei örgróf és San Bonifacio gróf valamennyi hívét gyanússá nyilvánította és üldözni kezdte, míg Ezerino és Salinguerra párthíveit mindenféle kegyel halmozta el. Theobaldo Francesco a köpönyegforgató Ezerino tanácsára halálbüntetéssel sújtotta az Agna várában elfogott Jacopo da Carrariát, és a Brenta várában elfogott Advocatot, aztán pedig a zsarnok utasítására a veronaiak feldúlták San Bonifacio várát is.

Ezerinot, aki a császár kivonulása óta már egyértelműen Verona, Vicenza és Padova zsarnoka lett, minthogy a császári tekintély, valamint az egyház oldaláról a császárára átállt rokona, Salinguerra barátsága is támogatta, olyan féktelen önbizalom töltötte el, hogy már a velenceiek birtokára is rá mert támadni.

San Ilarióban, miután az ottani szerzeteseket szétkergette, egy jól megerősített bástyát emeltetett, ahonnét a folyami hajókban jelentős kárt tudott tenni. Ezért az erős sereggel ellene küldött Giovanni Theopulo, a dózse fia megostromolta és bevette a tornyot, majd porig rombolta, védőit pedig rabláncon vitette Velencébe.

Ezerino eközben árulás segítségével bevette Este várát és Burgót is, az örgróf többi várát pedig vagy szintén megszerezte vagy ostrom alá vette. Az estei örgróf, akit, mint fentebb mondtuk Ferrarából Salinguerra kiűzött, és Rizardus, San Bonifacio grófja a velenceiek és Gregorio de Monte Longonak, a bolognaiak és mantovaiak apostoli követének támogatásával ostrom alá vette Ferrarát. A velencei sereg vezérlő kapitánya Stephano Baduario volt. Mikor aztán nem mentek semmire – mivel Ferrarát ötszáz császári lovasból álló őrség védte – Jacopo dózse, Giovanni fiára hagyva a dózsei rangot, személyesen vonult Ferrara ellen hadihajókkal és ostromgépekkel felszerelve. Így aztán a várost még hevesebb ostrom alá vették.

Ekkoriban Ferrarában egy Ugo de Rambertis nevű ember volt Salinguerra helyettese. Bár kezdetben híven kitartott Salinguerra mellett, a „külső körülmények” hatására később színt váltott és kijelentette Salinguerrának, hogy bizony nagyon jó lenne békét kötni, nehogy odavesszen az az évi termés. Erre Salinguerra: *„Én is vágyom a békére, de nem olyanra, amelyet egy dühös ellenség hatalmi helyzetben ránk kívánna kényszeríteni. Ha ugyanis ilyen békét kötnénk, mindent meg mernének és tudnának is tenni velünk, amit csak haragjuk, gyűlöletük és vágyuk diktál.”* Mire Ugo ezt felelte: *„Én akkor is békét akarok.”* Salinguerre pedig azt válaszolta neki: *„Ha tényleg ez a szándékom, az ellen nem tehetek semmit, de légy tisztában azzal, hogy ennek a békének a kardjával nekem a tőkömet, neked pedig az orrod fogják levágni. Én azonban mégiscsak valahogy könnyebben el tudom majd rejteni a hiányosságomat, a te szégyened viszont mindenki látni fogja.”*

Ugo árulása következtében tehát Salinguerra, akinek bántatlanságot ígértek, az ellenség táborába ment, majd megkötve a békét visszatért a városba. Utána valami trükkel megint a táborba rendelték, ahol olyan részletes megállapodást írtak alá vele, amelynek értelmében az ellenségeit vissza kellett fogadnia a városba. A már nyolcadik X-ét taposó Salinguerrát ekkor a legátus és Paolo Traversario de Ravenna utasítására elfogták és Velencébe küldték, ahol meglehetősen jó körülmények közt élve fejezhette be életét.¹¹ A tengerparti Szent Miklós kolostorban temették el.

¹¹ A velencei történetíró nyilván füllent, Salinguerrát ugyanis Velencében börtönbe vetették és halálának körülményei is gyanúsak voltak.

Jacopo dózse mindezek után hazatért Velencébe, Stephano Baduariot hagyva meg a podestai tisztben. Ferrarában a velenceiek így további előjogokhoz jutottak azokon túl, amelyeket már Mathilda grófnő idejében élveztek. Ugo, akire mind az örgróf, mind pedig a legátus gyanakodva nézett, és akire mindenki haragudott, fokozatosan elvesztette mindenét, végül pedig mélységes szégyenében magára maradva, a legnagyobb nyomorban végezte.

Ezerinot persze halálra rémítette Ferrara veszte és rokona fogságba esése, hiszen attól félt, hogy ő is hasonló sorsra jut. Joggal hihette ugyanis, hogy ha az említett seregek közös akarattal és közös erővel veszik föl ellene a harcot, zsarnoksága hamarosan véget ér. A velenceiek felbujtására közben Guezello da Camino és Alberigo Da Romano kikergette Tarvisioból az ott vezénnyellett megbízott Jacopo de Morát, és a város fölötti uralmat kevéssel utóbb Alberigo kaparintotta meg.

Csakhogy az ellenséges seregek feloszlottak, így Ezerino is erőre kaphatott, és magasba emelhetette kegyetlenségének zászlaját. De Panigo grófot, e veronai polgárt Padovában lenyakaztatta, kiváló hadfiakat és nemeseket vádolt meg árulással és gyilkoltatott meg. A Szent Jusztin kolostor apátját, ezt a derék, tisztességes és a klérus, valamint a világi emberek véleménye szerint is tiszteletreméltó embert testvérével együtt a legsötétebb tömlöcbe vettette. Alberigo és Nicolao da Lendenariát, ezt a két nagy hatalmú nemes embert árulással vádolta, és válogatott kínzásokkal halálra kínoztatta. Jacopo da Talismanino két fiát, miután megkínnoztatta őket a padovai főtéren mérsároltatta le. Guilielmo da Campo San Pietrot szintén a téren nyilvánosan ölette meg.

Ezerinoról a kor egyik szavahihető történésze a következőket írta:

„Ezerino, az emberi nem ellensége 1252. augusztus havának vége felé, mivel meg volt győződve arról, hogy az örgrófság minden katonája és választott tisztségviselője összeesküdött ellene, visszavonhatatlanul kivonta hüvelyéből halálhozó kardját. A veronai Carnarolo nevű katonával kezdve a sort, akit az összeesküvés vezetőjének tartott, mind Veronában, mind Padovában, mind Vicenzában, mind pedig a teljes örgrófságban hallatlan pusztítást és mérsárlást vitt végbe.

Mindenütt gyász, fájdalom és bánat, mindenütt a szörnyű halál képei. A piactéren csapatostul fejezték le a katonákat és az előkelőket, vagy vágták le darabonként a végtagjaikat. Máskor meg máglyát raktak, és a tüzre vetve égették meg őket. Testvér a testvért, bajtárs a bajtársat, barát a barátot jelentette föl és ítélte halálra vagy gyilkolta meg sajátkezűleg. Mindenki azt hitte, hogy gaztetteivel elnyerheti a zsarnok bizalmát, ám azok, akik e rémségeket cselekedték, alig néhány nap múltán maguk is hasonló halálos csapdába estek. Nemesek és polgárok fiait vakították meg, herélték ki, zárták vaksötét tömlöcökbe, ahol rettentő kínok közt haltak éhen. Nemes és művelt családanyák és gyönyörű szüzlányok sorvadtak el a börtönök mélyén a pusztító kór, az elszenedett bántalmak és hallatlan gyötrelmek miatt. A hóhérok nap mint nap gyilkoltak válogatott kínzásokkal ám válogatás nélkül, gazdagot és szegényt egyaránt. A paloták magas falai közül éjjel-nappal kihallatszott a megkínzottak rettentő sikoltozása, ami az embereket hihetetlen félelemmel, fájdalommal és borzalommal töltötte el. Nyilvánosan azonban senki sem merte megsíratni e

<http://www.kaleidoscopehistory.hu>

dr. Magyar László András

szörnyűségeket, hanem mindenki inkább, ha nem is szívből jövő, ám látszólag azért lelkes szavakkal hosszú életet és dicső győzelmeket kívánt a hitvány Ezerino Úrnak.

Mindenki versenyt hízelegve nevezte őt jónak, bölcsnek és az örgrófság barátjának, ám hiába magasztalták, nem enyhíthették lelke vadságát, mindegy volt neki, közemberről, papról, laikusról, vallásos emberről, öregről, együgyűről, vagy még selypegő gyermekről van-e szó. Sem életkor, sem szentség, sem kiválóság meg nem lágyította szívét. Mindig ugyanolyan egykedvűen, ugyanolyan kíméletlenül, könyörtelenül és túlzott kegyetlenséggel vitte végbe terveit, és napról napra változatlan hévvel, gond és lelkifurdalás nélkül szörnyű, rettentő, elképzelhetetlen kínokkal gyötörte az emberek testét.

Az egész örgrófságban nem maradt olyan nemes vagy közrendű család, amelyet vagy teljesen, vagy legalább részben ne kínzott volna meg kegyetlenül. A katonákat szinte mind karddal vagy egyéb módon végeztette ki, a tanulókat, kalmárokat, bölcs bírókat, tisztelendő prelátusokat, hithű szerzeteseket, megbecsült kanonokokat, ragyogó és bátor ifjakat gyökerestül kiirtotta, vagyonukat elzabráltta, vagy zsarnoki önkénnyel osztogatta szét.

Ezen túl ravasz és fortélyos kígyóként a város minden szép és erős házát és kapu melletti telkét, valamint hidját gondosan fölvásároltatta, ám néhány nappal később elvette az eladók életét és így a vételárat is visszanyerte. Még a püspökségi, kolostori, egyházi alkalmazottak vagy egyéb klérikusok által birtokolt javakat is megkaparintotta bűnös praktikáival.

Uralma idején nem volt szabad prédikálni, a bűnösök egy mukkot sem mertek gyónni, a hitéletnek pedig vége szakadt. A szent helyeket nyilvánosan nem merték felkeresni a népek, mivel Ezerino besúgókat küldött az emberek közé, akik éberen és fülüket hegyezve figyeltek, nehogy valaki szóban vagy tettben bármit szólhasson vagy cselekedhessen a rohadt zsarnok ellen. Akit aztán az efféle besúgók feljelentettek, az a legjelentéktelenebb bűnöcskéért is azonnal akasztófára jutott, családját pedig örökös rabságra ítélték. Ha pedig egyszer bajba került valaki, ott nem volt menekvés. A besúgók száma pedig végtelen volt.

Ezerino uralma alatt élni tűrhetetlennek, elmenekülni pedig lehetetlennek tűnt, mivel ez a hitvány démon Ezerino mély árkokkal vette körül birodalmát, és olyan őrtornyokat állíttatott fölējük, amelyeket a helybéliek „mirá”-nak neveztek, ezekben pedig éjjel-nappal őrszemek ültek, akik se bejutni se kijutni nem engedtek senkit. Ha pedig valakit meneküléssel kaptak, annak tárgyalás nélkül kiszúrták a szemét, vagy levágták a lábát-kezét, nem számított semmiféle mentség vagy kifogás. Ilyen állapotok közepett kellett tehát az örgrófság lakosainak az életüket tengetniök, így festett Ezerino országa.”

Ugyanez az említett történész az 1263-as évnél pedig a következőket írja:

„A hitvány Ezerino újra kinyújtotta a kezét, újabb bebörtönzési és mészárlási hullámot indított el Veronában, sőt az egész örgrófságban is. A városokat és a várakat nagy tömeg fogollyal zsúfolta teli, akiket szörnyen éheztetett. Éhükben és szomjukban a nyomorultaknak ürüléket kellett enniök és még a vizeletet is

mohón kényszerültek nyakalni. A bűz tűrhetetlen volt, a levegő dögletes, a hőség szörnyű, a sötétség pedig olyan sűrű, hogy a foglyok levegőt is alig tudtak venni, és sokan egyszerűen megfulladtak. A szerencsétlen emberek úgy összezsúfolódtak odalent, hogy egyik agyonnyomta a másikat. Feküdni, de még ülni sem tudott senki. Mindent betöltött az elviselhetetlen lárma, a jajgatás, és a szörnyű dörömböléstől csak úgy visszhangzottak a falak. Csak a halált várta mindenki, hogy végre véget vessen ennek a szenvedésnek. A halál pillanatában azonban sem rendelkezni sem gyónni nem engedtek senkit. A halottak testét kicipelték, de nem lehetett eltemetni őket, legföljebb akkor, ha a jelentkező azonosította magát, bementa lakcímét, és így bizonyította, hogy a temetés vigaszát jogosult megadni a holtaknak. A börtön őrei egyébként szigorú könyvelést vezettek, hogy pontosan be tudjanak számolni a zsarnoknak és minden kutakodó felsőbb hatóságnak az élők és holtak mindenkori mennyiségéről.”

Később Ezelino Bontraversot, a saját apósát is, árulónak bélyegezve, fiaival együtt kegyetlenül éhhalálra ítélte börtönében. Ha ugyanis ez a zsarnok egyszer valakinek a haláláról határozott, mielőtt megölte volna, általában árulással vádolta meg. Végül Alberigo da Romano, aki éveken át kibékíthetetlen haragban élt kegyetlen bátyjával, Isten és ember ellenségével valamilyen ürüggyel szintén elhagyta az Egyházát és összeszövetkezett a testvérével. Trevisot azonban megtartotta magának.

Minthogy a hitszegő Ezerino vadállati kegyetlensége az eget is megrázta, az egész földet felkavarta, sőt még a poklot is elborzasztotta, királyokat és fejedelmeket döbbsentett meg, Rainer Zeno velencei dózse és Sándor pápa, a velenceiekkel, az estei örgróffal és néhány más örgrófságban élő főnemessel együtt, a legszélesebb hatáskörrel, lombardiai, örgrófságbeli és romandioli képviselőjének nevezte ki a bátor és bölcs Fülöpöt, a választott ravennai érseket az említett Ezerinoval szemben, akit Ince pápa egyébként már korábban eretneknek nyilvánított és átkával sújtva kizárt az Anyaszentegyházból. Ince kimondta azt is, hogy Ezerino minden hívével együtt vallási és világi tekintetben egyaránt üldözendő, így hát a hívők számára ellene keresztes háborút hirdet, ugyanolyan bűnbocsánattal, amilyen azoknak adatik, akik az Úr szolgálatára a Szentföldre utaznak. Miután tehát a velencei Szent Márk téren, az Úr 1256. esztendejében meghirdették a keresztesháborút, sokan öltötték magukra hitteltelve a Kereszt legyőzhetetlen jelét.

Miközben mindezek történtek, a magabízó Ezerino hatalmas haderőt vont össze, majd az asztrológusok és jósok által az indulásra meghatározott órában Mantova felé vezette seregét, amely város – amint azt a zsarnok magasztalói hajtogatták – egyedül akadályozta még abban, hogy egész Lombardia fölött megszerezze az uralmat. Ezerino támogatására vonult fel Uberto Pallavicini, ez a rendkívül ravasz férfiú is a cremonaiakkal és az Egyház egyéb ellenségeivel együtt. Az örgróf viszont a ferraraiakkal és a bolognaiakkal a mantovaiak segítségére indult.

Mikor Ezerino seregével már Mantova alatt állt, azok az örgrófságbeliek, akiknek Veronából, Vicenzából, Padovából és Tarvisióból sikerült a zsarnok elöl elmenekülniök, valamennyien a kereszt jelét viselve, a ferraraiak által küldött ötszáz gyalogossal együtt a velencei területen lévő babbioi toronynál egyesültek az apostoli legátussal, majd a Velencéből küldött nagy tömeg gyalogossal és íjással kiegészülve

azokra a tornyos hajókra szálltak, amelyeket a velenceiek készítettek elő a harcra. A hajóhadhoz más, élelmet hordozó gályák is csatlakoztak.

A seregben ott volt Marco Quirino, az emigráns padovaiak választott podestája és Marco Baduario, az egész hadsereg marsallja is. A legatus minden hadával Corrigiolába vonult. Ansediso, padovai podesta azonban minden víziutat lezáratt, hogy a hajók megfenekeljenek, majd seregével és a helybéliekkel Saccoba vonult, hogy megakadályozza az ellenséges támadást. Az ellenség viszont, miután bevette Conca d'Alberi várát, és felégette Caput-Sylva erődjét, sikeresen benyomult Bubulenta falvaiba és erődjébe is. Ansediso erre megerősítette a Görbehíd kapuját és tornyát, mert úgy vélte az ellenség arra támad. Krisztus bátor harcosai azonban a folyó vizébe ereszkedtek, miközben a velencések íjászokkal védték őket a dobófegyverektől és nyilaktól, felmásztak a töltésen, és miután ellenfeleiket a külső bástyákról megfutamtították, kis áldozat árán nagy és dicsőséges győzelmet arattak. Legfeljebb ötvenen haltak meg összesen mindkét oldalról.

Következő kedden egy „macska” típusú ostromgépet¹² vittek az altinatei hídnál levő kapuhoz, majd felgyújtották a kaput. Mikor pedig már lángokban állt, létrákat támasztva a falakhoz, bevették a várost. A menekülő Ansediso a Szent János kapun szökött ki, majd ahogy csak tudott Vicenzába sietett. A győztesek kinyitatták a börtönöket, amelyekből a halál szélén álló emberek tömege tódult elő: nemes asszonyok, sápadtan remegő, csontváz-sovány leányok, megvakított és kasztrált nemesfiúk. Nyomorúságukat szörnyű látványa mindenkit könnyekre fakasztott.

Négy napon belül nem csak azt a bástyát sikerült visszavenni, amelyet Ezerino a város sarkában emeltetett, hanem a padovai körzet valamennyi erődítményét is. valamennyit feladta Ezerino őrsége Montesilice és a bevehetetlen calaoni vár kivételével.

Ezerino közben elvonult Mantova alól, és miután egy hírnök titokban biztosította arról, hogy Padova valóban elesett, mérhetetlen dühében, szinte őrjöngve átkelt a folyón, hogy seregével Veronába siessen. Senki nem értette, minek siet annyira, de mikor Veronában értek, kiderült miért igyekezett annyira, azért, mert ő már tudta, hogy Padova az ellenség kezére jutott. A seregben lévő padovaiak a hírt hallva rettentően megrémültek, feleségük, gyermekeik és vagyonuk sorsa miatt is aggódtak, de legfőképpen azért, mert továbbra is a vérengző zsarnok hatalmában voltak. Ekkor ez a kielégíthetetlen mézárós, csapást csapással tetézve, megparancsolta, hogy néhány bűntársa kivételével tartóztassanak le minden padovait (akiknek a száma elérte a tizenkétezeret), megbilincselte és tömlöcbe vettette, majd nyomorultul halálra éhezette vagy kínoztatta őket. Ezen fölül még arra is parancsot adott, hogy mindannak, akit közülük szökésen kapnak, kezét-lábát vágják le. Sok-sok ekképpen megcsönkített szerencsétlen hevert szerteszét a földeken, ám

¹² Gattus, olyan gurítható fa-fedezék, amely az ostromlókat védte, magyarul tárgynak nevezték.

mindenki annyira rettegett a zsarnoktól, hogy hörgésük és jajgatásuk látszólag senki szívét nem indította meg.

Eközben a városban elfogyott az ivóvíz is, mert a zsarnok zsilipeket építtetve a Vicenza-negyedbe rekesztette az összes vizet.

A legátus időközben megindult seregével, megütközött a vicenzai sereg élén ellene fölvonuló helyi podestával, áttört a védelmen, majd visszatért Padovába. Mikor pedig Ezerino hatalmas sereggel felvonult Padova ellen, a legátus, miután további segítséget szerzett a velenceiektől, kiadta a parancsot, hogy nyugat felől ássanak mély árkokat a padovai elő-erődítmények köré. Padovát így erős védvonal és velencei támogatás is védelmezte a zsarnokkal szemben. Mikor a zsarnok látta, hogy terve dugába dőlt, és a város nem lehet ismét az övé, hazatért Veronába.

Mivel a szándékom az volt, hogy Ezerinonak csak a velenceikkel kapcsolatos dolgairól írok, kiegészítve kegyetlen életének néhány részletével, nem említem sok egyéb tettét, nevezetesen, hogy miként foglalta el Bresciát és Trientet és más helyeket, mert így hamarabb elérkezhetünk nyomorult bukásához, amely Rainer Zeno dózse uralma idejére esett.

Miközben tehát Ezerinus mindenfelé bajt kevert, országokat ingatott meg, embereket gyilkolt, egész városokat döntött romba, nem érte be azzal, hogy a saját uralma alatt lévő földeket pusztítsa, hanem rendszeresen követeket is küldött mindenfelé, hogy a népeket, királyokat és fejedelmeket a Római Egyház és annak hívei ellen uszítsa. Minden tartományba eljutottak követei: voltak, akik a hatalmas Frigyes császár udvarába siettek, mások Némethon fejedelmeihez csak azért, hogy zavargásokat és gyűlölködést szítsanak. Egyes küldöttjei a magyar király barátságát igyekeztek megszerezni, mások Kasztília hatalmas királyához mentek, akinek ez a bajkeverő egész Itáliát felajánlotta, csak azért, hogy ha módjában áll, az egész világot a Római Egyház ellen hangolhassa.

Mindezzel egy időben szinte valamennyi keresztény nemzetben szinte hihetetlen, és századok óta példátlan, megdöbbentő örület lett úrrá. Először Perugia lakóit, majd a rómaiakat kerítette hatalmába ez az elmebaj, utóbb azonban már Itália minden városára, várára és falvára, majd a többi népre is áttért. Nemesek és közemberek, ifjak és vének ugyanis vegyesen, tömegesen és meztelenül vonultak fel s alá a tereken és utcákon, göbös korbácsokkal csapkodva magukat, miközben keresztes zászlókat követtek és zokogva könyörögtek Isten irgalmáért. Elhallgattak a hangszerek, elnémultak a szerelmes dalok, mindenütt csak a bűnbánat gyászos sirámának hangjai hallatszottak. Megbocsáttattak a sérelmek, megnyíltak a börtönajtók, elengedték a tartozásokat E jajszavaktól, könnyektől, ütlegektől, siralmaktól és megalázkodástól meghatva a könyörületes, könyörülő és emberszerető Isten végre véget vetett a borzalmaknak.

Az 1260. esztendőben ugyanis, miután ez az embervérre szomjas és vérszopó gazember megszerezte Bresciát is, szeptember eleje táján hatalmas sereget toborzott és kivonulva Bresciából az urceai mezőkön

ütötte föl táborát. Mindent elpusztított, amit az urceai vár körül csak talált. A cremonaiak, erről értesülve egybegyűjtötték minden barátjukat és szövetségesüket és szembe szálltak vele. Soncinoi váruk mellett ütöttek tábor. Ide gyűltek segítségül a mantovaiak és a ferraraiak is az estei örgróffal együtt. A milánóiak is segítséget ígértek. Mikor már mindenki összegyűlt, hidat építettek az Oglio folyón, hogy a milánóiak is fel tudjanak vonulni a zsarnok ellen.

Eközben Ezerino, aki szokásos cselszövéseit alkalmazva már rávett párat a milánói vezetők közül arra, hogy árulják el városukat, és adják túsul neki gyermekeiket, az urceai mezőkről éjjel útnak indulva, serege egy részét Bresciába küldte vissza, majd nyolcezer lovassal, akik közt háromezer válogatott katona is volt, átkelt az Oglio folyón álló Palazoli hídon, majd átkelt az Adda folyón is. Itt láncokkal erősített meg és helyőrséggel is biztosított egy hidat. Miután pedig a hazaáruló milánóiak is csatlakoztak hozzá, azonnal megindult Milánó ellen.

Martino de la Torre, ez a bölcs férfi, aki ekkoriban a milánói nép védelmezője és kapitánya volt, seregével együtt már korábban kivonult a városból, hogy a cremonaiak segítségére siessen. Az egyház néhány híve azonban még időben értesítette Ezerino jöveteléről. A megdöbbsent Martino erre gyorsan visszatért Milánóba. Az árulókat megrémítette sebes visszatérte. Más polgárok viszont vezérük jelenlététől fölbátorodva vállalták, hogy megvédik városukat a zsarnok ellen.

Mikor Ezerino látta, hogy csele nem vált be, inkább Modoitia, majd Tretio vára irányában próbált támadni, ám mindkettőnél visszaverték. Végül, mivel elfogyott az éleleme, Mercati falvába húzódott vissza, és itt építette ki kényeszerű szállását. Ezerinonak ekkora már nem maradt semmi ellátmánya. Szembe szállni nem mert az ellenséggel, hiszen az számbeli fölényben volt, még inkább pedig azért, mert a milánóiak közben egyesültek a cremonaiakkal és a mantovaiakkal is. Ezért aztán szövetségeseivel Adda felé vonult vissza, ahol összecsapott a velenceiekkel, akik a Póról felhajózva tornyos és íjászokkal megrakott hajóikkal behatoltak az Adda folyóra, rohamból áttörték a hat erős láncot és elfoglalták a hidat, amelyen Ezerino korábban átkelt. Most pedig váratlanul az ellenség a nyomába eredt, és egészen az Adda folyóig üldözte.

Ezerino látta, hogy ellenségei elfoglalták a hidat, amelyen át menekülni akart volna, nagy hévvel próbálta tehát buzdítani az övéit, hogy vegyék vissza az átkelőt, ám ekkor egy, a tornyos hajókról kilőtt nyíl a lábán súlyosan megsebesítette. A seb olyan súlyos volt, hogy a fájdalomtól képtelen volt józanul átgondolni, mi lenne hasznos és mi káros számára. Kínjában nem kezelte tehát a sebet, hanem serege élére állva a közeli gázlóhoz sietett, és egész hadával megpróbált átlábalni a folyón. Ekkor Pallavicini örgróf és egy Boso nevű nemes, akik bár korábban Ezerino barátja és szövetségese volt, ám akiket Brescia bevételekor becsapott, továbbá az estei örgróf a mantovaiakkal és ferraraiakkal együtt, megfutamtotta a bresciaiakat, majd vitézül Ezerinonak rontott és elfogta a zsarnokot, miközben seregéből néhányat levágtak másokat pedig foglyul ejtettek.

Mikor elterjedt a hír, hogy a fertelmes Ezerino fogságba esett, az emberek diadalüvöltésétől, az egymásnak ütköző lovak dübörgésétől, és a csatazajtól szinte megremegett a föld. Erre a minden ember által

<http://www.kaleidoscopehistory.hu>

dr. Magyar László András

megünneplendő fényes győzelemre az Adda mellett, szeptember negyedik, utolsó hetének szombatján, Szent Kozma és Damján ünnepnapján került sor.

A zsarnokot Soncinoba vitték, ahol hatvanvalahány évesen¹³, utód nélkül halt meg, visszautasítva az egyházi szentségeket: a helyi várban temették el.¹⁴

A száműzöttek hazatérhettek otthonaikba. A kor egyik történetírója ekképpen írt:

„A hatalmas velencei nép, amely Isten segédelmével ellenségei fölött a lehető leggyakrabban arasson győzelmet, hallva, hogy a szörnyű zsarnoknak vége, erősen örvendezett, és összegyűjtve azokat a tarvisioiakat, aki Ezerino és Alberigo őrzöngése elől menekültek volt Velencébe azonnal sereget küldött Tarvisio elfoglalására. Ezerino, akit zsarnoksága alatt mindig is elvakított a túlságos dölyf, sok esetben okozott a velenceieknek súlyos károkat. Ám ők, mint okos és Itália minden népénél bölcsőbb emberek, csöndben kivárták a megfelelő időt, mikor végre illő választ adhatnak a zsarnoknak. És várakozásaikban nem is kellett csalódnok. Erejük, hatalmuk és bölcsességük segítségével ugyanis sikerült bevenniök Padovát, sőt később bátran meg is védelmezték azt Ezerino támadása ellen.”

Egy másik korabeli szerző pedig így írt:

„Mikor a velenceiek tudomást szereztek arról, hogy a hitszegő Ezerinonak vége, összegyűjtve azokat a tarvisioiakat, akik egykor a zsarnok őrzöngése miatt menekültek hozzájuk, hadsereget küldtek a magára maradt Alberigo ellen, Ezerino ellen ugyanis bástyás és íjászok tömegével felszerelt hajókat küldtek, akiknek ügyessége és bátorsága folytán sikerült is hat hatalmas lánc áttörése után elfoglalni a hidat, és Ezerino ellenségeivel megerősíteni azt.

Az Úr 1260. esztendejében Rainer Zeno dózsésége idején Alberigo, bátyja halálától halálra rémülten, és tisztában lévén azzal, miket követett el, feladta Tarvisiot, és feleségével, gyermekeivel, valamint német katonáival együtt Szent Zeno bevehetetlen erődjébe menekült, ahol egykor Ezerino a kincseit őriztette. A tarvisioi sereg azonban a velencei és padovai haddal együtt ostrom alá vette a várat. Egy Giacobino de Thebaldis nevű bolognai bíró, Alberigo tanácsosa az ostromló seregben harcoló polgártársai segítségével kieszközölte, hogy büntetlenül elmenekülhessen. Mikor kijelé indult, Alberigo azt mondta neki: „Ne menj te csak sehová! Edd meg te is a levest, amit együtt főzünk: sosem térítettél észre, ha őrzöngtem vagy meggondolatlanul cselekedtem.”

¹³ Az eredetiben septuagenarius: azaz hetven éves. Valójában csak 66 esztendő volt ekkor, vagyis a septuagenarius itt csak azt jelenti, hogy a hetedik X-ben járt.

¹⁴ Egyes források szerint Ezerino feltépte a sebét, így kerülte el ellenségei bosszúját.

A várban rekedt katonák és polgárok négy hónapig állták az ostromot, majd a bevehetetlen várat és tornyot, a fadarabbal felpeckelt szájú Alberigoval, feleségével, meg gyermekeivel együtt átadták az ellenségnek. Alberigo feleségéről a lágyékáig letépték a ruhát, úgy, hogy a szeméremrésze is kilátszott, majd az asszonyt a lányaival együtt elevenen megégették. Fiait Alberigo szeme láttára mészárolták le, arcába csapva gyermekei nemi szervét, és miután mindezt végignézték vele, őt magát is darabokra vágták. A tanácsos-bíró is apró darabokra kaszabolták.

Alberigo egyetlen bűnben múlta felül bátyját, abban, hogy buja vágyát feleségek és szüzek sokasága sem tudta csillapítani. Tarvisio városát szolgaságba és végtelen nyomorúságba taszította. Szégyentelenül fetrengett a mocokban, embertelenül bánt az emberekkel, és gaztetteinek kegyetlenségében a tigrist és az oroszánt is felülmúlta. Soha meg nem könyörült áldozatain, szívét sem asszonyi jajszó, sem gyermekzokogás nem lágyította meg. Csak egyetlen gaztettét hadd említsem, ebből sejtethed, milyen volta többi:

Mikor egy nap megparancsolta, hogy akasszanak föl néhány katonát, arra is utasítást adott, hogy a katonák feleségei nézzék végig a szörnyű látványosságot. Csakhogy előbb az asszonyok haját a férjük szeme láttára levágatta, és mellüktől lefelé letépette róluk a ruhát, sőt még avval sem érte be, hogy a nyomorultaknak végig kellett nézniök, amint a férjüket kifordult nyakkal akasztófára húzzák és megfojtja őket a hurok, hanem a félmeztelen asszonyokat még ki is kergettette Tarvisioból, úgyszólván vezető nélkül kellett egész Velencéig gyalogolniok.”

Így ért tehát véget a vérszopó Ezerino szörnyű története.